

cenazesi 24 Kasım'da Kozlu Mezarlığı'na defnedildi. Turan Yazgan evli ve üç erkek çocuk babasıydı.

Türk dünyası ve meseleleriyle yakından ilgilenen, kurduğu vakıfla bu işin bir kurumca ele alınmasını sağlayan Yazgan'ın düşüncelerini, ilkokul öğretmeninin verdiği bilgilerle lise yıllarında okuduğu Nihal Atsız'ın *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanları şekillendirmiştir. Merkezi İstanbul Şehzadebaşı'nda bulunan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nı kurunca (1980) burada Gaspıralı İsmâil Bey'in idealine bağlı kalarak "dilde, fikirde, işte birliği" oluşturmak için vakfın davetiyle Türk dünyasından gelenler için Türkiye Türkçesi kursları açtırmış, Türkler'in tek bir alfabeye geçemedikleri sürece istenilen şekilde dil, fikir ve iş birliğinin gerçekleşmeyeceğini söylemiştir. Sovyet rejiminin dağılmasından sonra Türk dünyası ile de ha çok ilgilenmeye başlamış, Türk cumhuriyetlerinde parasız eğitim veren liseler, yerel üniversitelerin bünyesinde öğretim dili Türkçe olan işletme fakülteleri, Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri, Uluslararası İlişkiler ve Turizm İşletmeciliği bölümleri kurmuştur. Türk Halkları Asamblesi Kongresi'ni toplamış, IV. Türk Halkları Asamblesi Kurultayı'nda Türkler'in dünyada atom denemelerine mâruz kalmış iki ırktan biri ve ekonomik bakımdan dünyada en fazla istismar edilen ırk olduğunu belirtmiştir. Türk dünyasına mensup halklar arasında kaynaşmayı sağlamak amacıyla geleneksel duruma getirilen Türk Dünyası Çocuk Şöleni'nin birincisini 1-15 Haziran 1995 tarihleri arasında düzenlemiş, 1996'da Türk dünyasının ortak millî ve mânevî değerlerini ayakta tutabilmek, unutulmuş bazı âdetleri tekrar yaşatabilmek için Türk Halkları Spor Şöleni'ni gerçekleştirmiştir. Haziran 1998'de Türk Dünyası Resim Sergisi'ni açmış, bu sergilerde Türk dünyasının tanınmış sanatçılarının resimlerine yer verilmiş, Türk dünyasındaki kadınlar, ilk defa 1-10 Mayıs 1999'da otuz üç Türk topluluğundan seksen delegenin katıldığı I. Türk Dünyası Kadınları Kurultayı'nda bir araya getirilmiştir. Mart 2001 tarihinde İstanbul'da Kırgızistan'dan Cengiz Aytmatov, Kazakistan'dan Muhtar Şahanov, Azerbaycan'dan Anar Rızayev, Türkmenistan'dan Annagulu Muhammedov gibi ünlü isimlerin katıldığı Yazarlar Kurultayı'nı toplamış, "Turan Kültür Merkezi-Süleymaniye Kürsüsü Konferansları" adıyla konferanslar dizisini başlatmıştır.

Turan Yazgan

Turan Yazgan vakfı aracılığıyla neşriyatta bulunmuş, süreli yayınlar çıkarmış, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, *Bilim ve Toplum Dergisi*, *Sosyal Siyaset Dergisi* adlı yayınların yanında Türk müzikleri klasikleri, kitaplar, broşürler ve takvimler neşretmiştir. Türk dünyasını ilgilendiren tarihî, kültürel, iktisadî, edebî vb. konularda yapılan çalışmalara katkı sağlamak üzere iki ayda bir çıkan, hakemli, akademik bir yayın olan *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*'nin ilk sayısı Ağustos 1979'da yayımlanmıştır. *Türk Dünyası Tarih Dergisi* (Haziran 1998'de 238. sayıdan itibaren *Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi*) 15 Ocak 1987'den beri aralıksız çıkmaktadır. Kuruluşundan bugüne kadar vakıf aralarında *Mühimme Defteri*, *Ahkâm Defteri*, *Şer'îyye Sicilleri*, *Oğuzlar*, *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları*, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları* gibi kaynak niteliğinde eserlerin bulunduğu 300'den fazla kitap bastırılmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışında birçok kongreye, sempozyum ve seminere katılan Turan Yazgan, Türk dünyasına yönelik çalışmalarından dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Üstün Hizmet ödülü (2008), Gagauz Yeri'nin Devlet madalyası (2010), TÜRKSOY tarafından Onur madalyası ile (2012) taltif edilmiş, Türk dünyası devletleri ve üniversitelerinden birçok akademik ödül almış, "yeni yüzyılın Gaspıralı'sı ve çağımızın Dede Korkut'u" unvanı ile anılmıştır. Ölümünden sonra *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*'nin 206, 207 ve 208. sayıları "Prof. Dr. Turan Yazgan'a Armağan Üçlemesi" olarak yayımlanmıştır.

Eserleri: *Şehirleşme Açısından Türkiye'de İşgücünün Demografik ve Sosyo-Ekonomik Bünyesi* (İstanbul 1968), *Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sistemi* (İstanbul 1969), *Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik* (İstanbul 1975),

Ücret (İstanbul 1976), *Görüşler* (İstanbul 1977), *Sosyal Sigorta* (İstanbul 1977), *Güneydoğu Anadolu Bölgesi Gelişme Planı* (İstanbul 1978), *Türk Sosyal Güvenlik Sistemi ve Meseleleri* (İstanbul 1981), *Türkiye'de Sendikal Hareketler* (İstanbul 1982), *Sosyal Güvenlik Açısından Zekât* (İstanbul 1987; Ankara 1995), *İktisatçılara Sosyal Güvenlik Ders Notları* (İstanbul 1992, 2011), *Zekât* (Ankara 1996), *Türkiye'den F. Almanya'ya İşgücü Akımı ve Meseleleri, I-II* (İstanbul 1996, Orhan Tuna ve Nusret Ekin ile birlikte), *Görüşler* (İstanbul 2002), *Türk Dünyasında Dün Bugün Yarın* (İstanbul 2010). Turan Yazgan'ın J. Henry Richardson'dan *İktisadî ve Malî Yönüyle Sosyal Güvenlik* (İstanbul 1970) ve Thomas P. Rohen'den *Japonya'da Maneviyat Eğitimi* (İstanbul 1987) adlı çevirileri de vardır. Ayrıca *Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi*'nde ve pek çok akademik yayın organında makaleleri yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Emekli Sandığı Hizmet Çizelgesi (17.01.2000); Ruhigül Koca, *Turan Yazgan'ın Hayatı, Fikirleri, Eserleri ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı* (yüksek lisans tezi, 2007), MÜ Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, tür.yer.; Mustafa Aydemir, *Son Yüzyılın Büyük Türkçüsü Turan Yazgan: Fikirleri-Eserleri*, İstanbul 2013; *Sosyal Siyaset Konferansları*, Prof. Dr. Turan Yazgan'a Armağan özel sayısı, sy. 49, İstanbul 2005; Ahmet M. Gökçen, "Hocamız, Dostumuz ve Ağabeyimiz Profesör Dr. Turan Yazgan", a.e., s. 7-14; Yusuf Alper, "Sosyal Güvenlik ve Turan Yazgan", a.e., s. 121-122; Orhan Türkoğlu, "Yakın Kültür Tarihimizin Büyük Toplumsal Aktörü: Prof. Dr. Turan Yazgan", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, sy. 313, İstanbul 2013, s. 36-42; Saadet Pınar Yıldırım, "Turan Ata'm...", *TDA*, sy. 206 (2013), s. 109-110; Atilla Çetin, "Prof. Dr. Turan Yazgan Hocamızın Ardından", a.e., sy. 208 (2014), s. 13-18.

AYHAN YÜKSEL

YEKEN, Fethî

(فتحي يكن)

Ebû Bilâl Mahmûd Fethî
b. Muhammed İnâyet Yeken
(1933-2009)

Lübnan merkezli
el-Cemâatü'l-İslâmiyye'nin kurucusu,
âlim ve siyasetçi.

9 Şubat 1933'te Trablusşam'da doğdu. Soyu XVII. yüzyılda siyasî sebeplerle İstanbul'dan ayrılarak Halep ve Trablusşam'a yerleşen Türk asıllı bir aileye dayanır. An ne tarafından dedesi Hikmet Şerif Yeken, İstanbul'da öğrenim görmüş, Türkçe ya-

nında İngilizce, Fransızca, Farsça ve Urduca bilen, şiir, edebiyat ve tarihe meraklı bir şahsiyetti. Lazkiye'de *er-Reġâ'ib* gazetesini çıkarmış, *Târîhu'l-edyân* ve *Târîhu Trablusşam* gibi eserler yazmış, 1948'de Lazkiye'de vefat etmiştir. Yeken, dedesinin kendisine bıraktığı zengin kütüphanedeki eserlerin çok az bir kısmını babasının Trablusşam'a nakledebildiğini kaydeder (Ali Lâgâ, s. 20). İlk dinî eğitimini babaannesinden aldı. İlköğrenimin ardından 1946 yılında Kubba'daki Amerikan Okulu'na girdi. Okul dışında Cem'iyetü mekârimi'l-ahlâki'l-İslâmiyye'nin eğitim programlarına devam etti. Şehrin ulucamisi olan Mansûrî Mescidi'nde okutulan derslere katıldı. Buradaki hocalarının başında ders ve irşad amacıyla Ezher'den gelen Muhammed Selâhaddin Ebû Ali yer almaktaydı. Beyrut'ta elektrik mühendisliği alanında lisans öğrenimi gördü.

İhvân-ı Müslimîn'in Mısır'da çıkardığı *ed-Da've* dergisi, Yeken'in genç yaşta İslâmî hareketlere ilgi duymasında ve hocası Selâhaddin Ebû Ali'nin de kurucuları arasında yer aldığı Cem'iyetü mekârimi'l-ahlâki'l-İslâmiyye'nin faaliyetlerine aktif biçimde katılmasında etkili oldu. Bu süreçte genç bir hatip olarak camilerde hutbeler okudu. Filistin'in işgali üzerine Muhammed Ömer ed-Dâûk'ün 1948'de Beyrut'ta kurduğu, Lübnan'da hayli etkili olan İbâdü'r-rahmân cemiyetine girdi, 1954'te Trablusşam'da cemiyetin bir şubasını açtı. Bu vesileyle başta Beyrut olmak üzere Lübnan'ın diğer şehirlerinde irşadda bulundu. Suriye'de İhvân-ı Müslimîn'in çalışmalarının askerî yönetim tarafından 1952'de yasaklanması üzerine Lübnan'a gelen teşkilâtın başkanı Mustafa es-Sibâi ile tanıştı. Gerek Lübnan'da kaldığı sürede gerekse ülkesine döndükten sonra onunla yakın ilişki içinde oldu. 1954'te Trablusşam'da bir konferans veren İhvân-ı Müslimîn lideri Hasan el-Hüdaybî ile görüşme imkânı buldu. Mısır İhvân-ı Müslimîn teşkilâtının Devlet Başkanı Cemal Abdünnâsir tarafından yasaklanmasıyla (1954) İbâdü'r-rahmân cemaatinin Beyrut'taki merkezinin Nâsircılar'ın etkisi altına girmesi Yeken ve arkadaşlarının bu cemaatle olan ayrılıklarının başlangıcını teşkil etti. 1958'de Mısır ve Suriye'nin Birleşik Arap Cumhuriyeti adıyla birleşmesi, Irak'ta askerî darbe ile krallığa son verilmesi ve Lübnan'ın çağrısı üzerine Amerikan 6. Filosu'nun Beyrut'a asker çıkarmasıyla başlayan iş karışıklıklarda Yeken ve arkadaşlarının olayların içinde aktif biçimde yer almaları, bir yandan Özgür

Lübnan'ın Sesi adıyla kurdukları radyodan yayın yapıp diğer yandan gençleri şehri savunmak için silâhlî çatışmalara girmeye teşvik etmeleri İbâdü'r-rahmân'ın önde gelenleri tarafından tasvip edilmeyince Trablusşam şubesi cemaatten ayrıldı. Yeken 1960'ta Münâ Haddâd ile evlendi. 1970'te Beyrut Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olan eşi Sorbonne Üniversitesi'nde yüksek lisans ve İslâm felsefesi alanında doktora yaptı.

Yeken, 1964'te bazı arkadaşlarıyla birlikte Lübnan'da İhvân-ı Müslimîn'in hareket tarzını benimseyen el-Cemâatü'l-İslâmiyye'yi kurdu. Çalışmalarını ağırlıklı olarak Trablusşam'da sürdürmekle birlikte, Beyrut, Güney Lübnan, Sayda, Harûf ve Bikâ'ya kadar yayan cemaat İslâmî grupların hepsiyle iyi ilişkiler içinde olmaya özen gösterdi. Hasan el-Bennâ, Seyyid Kutub ve Abdülkâdir Üdeh'in yolundan gittiklerini söyleyen Yeken, el-Cemâatü'l-İslâmiyye'yi "Selef tarzı davet, Sünnî bir yol, süffî bir hakikat, siyasî duruş, bir eğitim grubu, ilim ve kültür bağı, ekonomik birliklik ve sosyal bir kurum" diye tanımlar (Abdülganî İmâd, s. 52). Cemaatin çıkardığı *eş-Şihâb* dergisi 1970'lerin sonuna kadar yayın hayatına devam etti. Lübnan iç savaşının yaşandığı yıllarda el-Mücâhidûn adıyla bir birlik oluşturarak iki yıl (1975-1976) bilfiil savaşın içinde yer alan cemaat aynı dönemde Savtû'l-mücâhidîn isimli bir radyo da kurdu. Suriye'deki iç savaşa destek verdiği gerekçesiyle 1979 yılı Ekim ayında Suriyeli ajanlar tarafından kaçırılan Yeken daha sonra bunun doğru olmadığı anlaşılınca serbest bırakıldı. Aynı yıl gerçekleşen İran İslâm Devrimi, bir yandan Yeken'e ilham verirken bir yandan da cemaati Lübnan'daki İslâmî hareketler üzerine daha ciddi şekilde eğilmeye yöneltti.

el-Cemâatü'l-İslâmiyye'nin sosyal tabanı oluşuncaya kadar siyasetten uzak duran Yeken ve arkadaşları 1989'da Lübnan'da iç savaşın sona ermesiyle imzalanan Tâif Antlaşması'nın sağladığı ortamda Sünnî müslümanları temsil için 1992 seçimlerine katılma kararı aldı ve Yeken'in de aralarında bulunduğu üç kişi bağımsız aday olarak meclise girmeyi başardı. Cemaatin seçimlere katılması siyasete karşı takındıkları katı tavrın yumuşaması diye yorumlandı (Ahmed el-Musallî, s. 211). Cemaatin liderliğini bırakan Yeken'in yerine Faysal el-Mevlevî seçildi. Yeken dört yıl milletvekilliği yaptı. 1996 seçimlerine birlikte girecekleri Teyyârü'l-müstakbel partisinin başkanı Refîk el-Harîrî ile koalisyon hususunda aralarında anlaşmazlık

Fethî Yeken

çıkması cemaat içinde tartışmalara yol açtı ve neticede Yeken adaylıktan çekildi; yerine Faysal el-Mevlevî aday gösterildi. Daha sonra *Naḥve şahvetin İslâmiyye fî müsteve'l-âşr* adıyla yazdığı kitapta (Beyrut 1997) siyasî faaliyetlerin İslâmî hareketleri hedefinden saptırması sorunu ele aldı. el-Cemâatü'l-İslâmiyye'nin de davet ve eğitim hedeflerinden uzaklaşp siyasete odaklanmasıyla siyasî bir parti halini aldığını, böylece İhvân-ı Müslimîn çizgisinden uzaklaştığını ileri sürdü. 2000 yılında cemaatten ayrıldı. 1988'de eşiyle birlikte Trablusşam'da kurdukları Özel Cinnân Üniversitesi'nde bir süre ders verdi. Lübnan'daki Sünnîler'i temsil edecek bir partinin kurulması gerektiği yönünde çevresinden gelen teklifler üzerine 2006'da Cebhetü'l-ameli'l-İslâmî'yi kurarak siyasî faaliyetlerini bu partide devam ettirdi. 13 Haziran 2009'da tedavi gördüğü hastahane'de vefat etti ve Trablusşam'daki Bâbü'r-reml Mezarlığı'na defnedildi.

Yeken değişik İslâmî hareketler tarafından saygı görmüş, gerek Lübnan'da gerekse uluslar arası alanda bazı siyasî problemlerin çözülmesine katkı sağlamıştır. Meselâ 1998'de Türkiye ile Suriye arasında çıkan krizin sona ermesi için girişimlerde bulunmuş, 2006'da Lübnan hükümetinin muhalefet kanadı Hizbullah'la olan anlaşmazlığında ara buluculuk yapmıştır. 2007'de Fethu'l-İslâm hareketiyle Lübnan ordusu arasındaki savaşın neticelenmesinde de aracılık etmiştir (Alâ Fârûk, sy. 208 [2009], s. 114-115). Pek çok ülkede düzenlenen sempozyum ve konferanslara katılan Yeken, yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli kurumlarda üye veya başkan sıfatıyla görev almıştır. Arşiv çalışmaları yapmak,

görsel ve işitsel araçların faydalı kullanımını sağlamak amacıyla Müessesetü'l-buhûs ve'l-meşârî'l-İslâmiyye'yi kurmuş, "Türkiye'de İslâm" konulu bir video-sinema programının hazırlanması sürecinde 1980'lerin ortasında birkaç defa Türkiye'ye gelmiştir (Kaya – Okçu, sy. [1987], s. 22). Kendisine, Pakistan Karaçi Üniversitesi'nde İslâm araştırmaları ve Arap dili ve edebiyatı alanında fahri doktora unvanı verilmiştir.

Görüşleri. Yeken'in dikkat çeken görüşleri daha çok davet, İslâmî hareket, siyaset ve eğitim konularıyla ilgilidir. Hayatını İslâmî davete aday olan Yeken bu konuda çeşitli eserler telif etmiş, davetçiyi "kendisi için değil başkaları için yaşayan, onların mutluluğuna önem veren, bu uğurda zorluklara katlanan kişi" olarak tanımlamıştır (*el-İstî'âb*, s. 28). Ona göre davetçi alçak gönüllülük, sabır ve anlayış, asalet ve cömertlik, güler yüz ve güzel söz, hizmet ve yardım aşkı gibi meziyetler yanında dinî ve kültürel birikime de sahip olmalıdır (Filistin Ziyâd es-Sayfî, s. 73-84). İslâmî hareketler müslümanların eğitim, davet, fikir, siyaset ve askerî yönden gelişmesini önemseyip İslâm'ı bir bütün halinde ele almalı, ancak eğitim ve davet faaliyetleri ön planda tutulmalıdır. Sadece siyasî temellere dayanan teşkilâtların bir darbe sonucunda çökmesini eğitim ve davet odaklı bir yapıya sahip olmamalarına bağlayan Yeken, İslâmî hareketlerin barışçıl yöntemlere öncelik verip kuvvet kullanmayı son çare olarak düşünmeleri gerektiğini savunur. Bunun yanında sadece eğitime veya politikaya dayanan hareketlerin de eksik olduğunu söyler (*a.g.e.*, s. 27-28; Kaya – Okçu, sy. 17 [1987], s. 22-24). Lübnan'ın yaşadığı siyasal problemlerin temel çözümünün 1920 öncesinde olduğu gibi daha büyük ve güçlü bir devletin bünyesine katılmasıyla mümkün olacağını ileri sürer, bunun için de Suriye ile birleşmek gerektiğini düşünür. Öte yandan İslâmî hareketin yönetime katılmasının müslüman toplumu korumaya yönelik olduğunu, bunun müslümanların gayri müslimlerle ortak bir yönetim kurduğu şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade eder (Rabil, II/1 [2013], s. 65). İslâmlaşma'yı bütün müslümanların vazifesi olarak görür; bunun için de öncelikle sosyal, siyasal ve hukukî alt yapıyı oluşturacak inanç ve fikir dönüşümünün tamamlanmış olması hususu üzerinde durur. Zira ona göre fert ve cemiyet seviyesinde dönüşüm yaşanmadan sadece silâh zoru ile İslâm'ın uygulanması mümkün değildir (*Lübnan'da İslami*

Hareketler, s. 115; Filistin Ziyâd es-Sayfî, s. 24-25).

Eserleri. Fethî Yeken'in telif ettiği kırkın üzerinde eserin hemen hepsi onun esas aldığı davet, İslâmî hareket, siyaset ve eğitimle ilgilidir. Çeşitli dillere çevrilen eserlerinden on dördü "Fethî Yeken Külliyyatı" adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Belli başlı eserleri şunlardır: **1.** *Müşkilâtü'd-dâ' ve ve'd-dâ'ie* (Beirut 1967) (trc. M. Said Şimşek, *Çağdaş Davetin Problemleri* [Konya 1979; İstanbul 1986]; trc. Bilal Erdem, *İslâmî Hareketin Problemleri* [İstanbul 1991]; trc. Mustafa Nuhoğlu – Bilal Erdem, *Davet ve Davetçinin Problemleri* [İstanbul 2000]). **2.** *Harekât ve mezâhib fi mizânî'l-İslâm* (Beirut 1970). Komünizm, kapitalizm ve masonlukla Suriye ve Arap milliyetçiliğine dairdir (trc. Mahmut Polat, *İslam Işığında Hareket ve İdeolojiler* [İstanbul 1992, 2001]). **3.** *el-İslâm fikre ve hareke ve'nkılâb* (Beirut 1970; trc. Cuma Ağaç, *İslam: Fikir, Hareket, İnkılâb* [İstanbul 1986]; trc. İsmail Hakkı Işık, *Teori ve Pratikte İslam* [İstanbul, ts.]). **4.** *Keyfe ned'ü ile'l-İslâm* (Beirut 1970; trc. M. Said Şimşek, *İslâm'a Nasıl Davet Edelim?* [Konya 1980]; trc. M. Zahid Erengil [İstanbul 1986]; trc. Hüseyin Sevme [İstanbul 2001]). **5.** *Mâzâ ya'nî intimâ? li'l-İslâm* (Beirut 1977). Yeken'in en meşhur eseridir (trc. Nusreddin Bolelli, *Müslüman Olmam Neyi Gerektirir?* [İstanbul 1991]). **6.** *Kavâribü'n-necât fi hayâtî'd-du'ât* (Beirut 1977; trc. M. Said Şimşek, *İslam Davetçilerine Notlar* [İstanbul 1979]; trc. Tevhid Ayengin, *Davetçiyeye Notlar* [İstanbul 2001]). **7.** *eş-Şebâb ve't-ta'yîr* (Beirut 1979; trc. Ahmet Yeni, *İslam Gençliği* [Konya 1982]; trc. Abdülkadir Kınar [İstanbul 1993]). **8.** *el-Mevsû'atü'l-harekiyye* (I-II, Amman 1980-1983). Altı cilt olarak planlanan eserin Yeken'in editörlüğünde sadece iki cildi yayımlanmıştır (trc. I. cilt: Ziya Eryılmaz, *Çağdaş Davet Önderleri*, İstanbul 1992). **9.** *el-Âlemü'l-İslâmî ve'l-mekâ'idü'd-düveliyye hilâle'l-ğarnî'r-râbi' 'aşer el-hicri* (Beirut 1981; trc. Cafer Tayyar, *Hicri 14. Asırda Beynelmîlel Tuzaklar Karşısında İslam Âlemi* [İstanbul 1992]); *Çağdaş Sadırlar Karşısında İslam Âlemi* [İstanbul 2001]). **10.** *el-İstî'âb fi hayâtî'd-dâ' ve ve'd-dâ'ie* (Beirut 1983; trc. Ziya Eryılmaz, *Davet Yolunda Hazırlık* [İstanbul 1992]). **11.** *el-Mütesâkihtüne 'alâ tarihî'd-dâ' ve Keyfe ve limâzâ* (Beirut 1984; trc. M. Akif Yıldırım, *Davet Yolunda Dökülenler* [İstanbul 1999]). **12.** *et-Terbiyetü'l-vikâ'iyye fi'l-İslâm* (Beirut 1989; trc. Süleyman Altay,

Koruyucu İslâmî Eğitim [İstanbul 2001]). **13.** *İhzeru'l-aydize'l-hareki* (Beirut 1989; trc. Osman Kara, *İslâmî Harekette Fikri Hastalıklar* [İstanbul 2001]). **14.** *el-Birîstrükâ min manzûr İslâmî* (Beirut 1991; trc. İrfan İnce, *İslâmî Bakış Açısıyla Perestroika*, İstanbul, ts.); *İdeolojilerin Çöküşü ve İslam'ın Evrenselliği*, İstanbul 1998, 2001). **15.** *Eđvâ' 'ale't-tecrübeti'n-niyâbiyyeti'l-İslâmiyye fi Lübnân* (I-III, *el-Edâ'ü'n-niyâbiyye beyne'l-mebde' ve't-tatbîk, el-Edâ'ü'n-niyâbiyye 'abra'l-i'lâm, el-Edâ'ü'n-niyâbiyye fi'l-mizân*, Beirut 1996). **16.** *Fıkhü's-siyâha fi'l-İslâm ve nemâzic li-rahalât da'viyye fi arzı'llâhi'l-vâsi'a* (Beirut 1999). Müellifin katıldığı birçok konferans ve sempozyum hakkında bilgi verdiği eseridir.

Yeken'in bunların dışında *Naḥve hareke İslâmiyye 'âlemiyye vâhîde* (Beirut 1977, 1993, 2007), *el-Mes'eletü'l-Lübnânîyye min manzûr İslâmî* (Beirut 1979), *el-Ḳadıyyetü'l-Filistinîyye min manzûr İslâmî* (Beirut 1993), *Hükümü'l-İslâm fi's-siḥr ve müştekkâtiḥ* (Beirut 1994), *el-Müteğayyirâtü'd-devliyye ve'd-devrü'l-İslâmiyyü'l-maḥlûb* (Beirut 1995), *Ḥaşâ'îşu's-şahsiyyeti'l-harekiyye li-cemâ'ati'l-İḥvânî'l-Müslimîn* (Beirut 1996), *Naḥve şahvetin İslâmiyye fi müsteve'l-âşr* (Beirut 1997), *el-'Avleme ve müstakbelü'l-âlemi'l-İslâmî* (Beirut 2000), *Menhecîyyetü'l-İmâmi's-Şehîd Ḥasan el-Bennâ ve medârisü'l-İḥvânî'l-Müslimîn* (Beirut 2001) adlı eserleri de bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Fethî Yeken, *el-İstî'âb fi hayâtî'd-dâ' ve ve'd-dâ'ie*, Beirut 1982, s. 28-29; a.m.f., *el-Mevsû'atü'l-harekiyye*, Amman 1403/1983, II, 241-258; *Lübnan'da İslâmî Hareketler: Konuşmalar* (trc. Üsâme Zeydoğlu), İstanbul 1989, s. 105-119; Beşir İslamoğlu, *İslami Hareketin Tarihi Seyri*, İstanbul 1993, s. 312-316; Ali Lâgâ, *Fethî Yeken: Râ'idü'l-hareketi'l-İslâmiyyeti'l-mu'âşıra fi Lübnân*, Beirut 1414/1994; Ahmed el-Musallî, *Mevsû'atü'l-harekâti'l-İslâmiyye fi'l-vaḥani'l-'Arabî ve İrân ve Türkiyâ*, Beirut 2004, s. 211, 337, 411; Abdülğani İmâd, *el-Harekâtü'l-İslâmiyye fi Lübnân*, Beirut 2006, s. 31-107; Filistin Ziyâd es-Sayfî, *el-Mezâminü't-terbeviyye fi kitâbâti Fethî Yeken* (yüksek lisans tezi, 1429/2008), el-Câmiatü'l-İslâmiyye-Gazze; H. Türkmén, "Bir Kitap: Çağdaş Davetin Problemleri", *Pınar*, IX/2-3, İstanbul 1980, s. 46-55; "Fethî Yeken'le Mülakat", *İslâm*, I/8, Ankara 1984, s. 13-15; Sibğatullah Kaya – Hüseyin Okçu, "Söyleşi", *Girişim*, sy. 17, İstanbul 1987, s. 22-25; Alâ Fârûk, "Fethî Yeken: Mevsû'iyü's-seḳâfe ve'l-fikr ve'd-dâ' ve", *Ḥaşâ'dü'l-fikr*, sy. 208, Kahire 2009, s. 113-124; R. G. Rabil, "Fathi Yakan the Pioneer of Islamic Activism in Lebanon", *The Levantine Review*, II/1 (2013), s. 54-65.

